

Strategie

Positie architectenbranche in de creatieve sector

*Wiegert Ambagts en Kaj van Boheemen
van bureau THIS IS WAT*

Binnen de creatieve industrie valt op dat architecten het in meerdere opzichten slechter doet dan hun collega's.

Architecten kunnen net zo creatief zijn in het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsmodellen als in het ontwerpen van gebouwen door combinaties van online en offline producten aan te bieden. Een tweede mogelijkheid is het aanbieden van digitale diensten, zoals 'computer generated imaging', waarbij men (toekomstige) gebruikers door visualisaties laat ervaren hoe hun gebouw eruit komt te zien.

Wiegert Ambagts en Kaj van Boheemen richtten THIS IS WAT op, een bureau dat nadrukkelijk interdisciplinair werkzaam is. Het architectuurlabel is een studio voor rebellerende architectuur en producten.

Leren van dans, muziek en fashion Een persoonlijk verhaal tegen saaie architectuur

De bouwwereld is de afgelopen jaren steeds meer concurrerend geworden. Om te overleven hebben architecten zichzelf opnieuw moeten uitvinden. Hoewel gevestigde bureaus vaak op oude voet doorgaan, is de huidige maatschappij steeds meer op zoek naar bedrijven die werken vanuit een intrinsieke motivatie. In andere vakgebieden is waardecreatie vanuit een persoonlijk oogpunt op dit moment de belangrijkste beweegreden. Het jonge bureau THIS IS WAT onderzoekt de mogelijkheden voor een nieuwe sterarchitect die ontwerpt vanuit een persoonlijk verhaal.

Tekst

Wiegert Ambagts
Kaj van Boheemen

Tijdens onze Bachelor Bouwkunde aan de TU Delft kwamen we er snel achter dat we de huidige architectenwereld bekrompen vinden. In andere vakgebieden staat het creatieve ontwerp voorop en is er meer vrijheid voor visie en conceptvorming. Interdisciplinaire samenwerkingen zijn daar aan de orde van de dag. Dit steekt sterk af tegen de wereld van de architectuur en dreef ons ertoe om na onze bachelor te stoppen met studeren. Wij gaan het beroep van de architect in ieder geval voor onszelf opnieuw definiëren – te beginnen met het herpositioneren van architectuur in de culturele sector. Om erachter te komen hoe architectuur zich verhoudt tot andere kunst disciplines spraken we met drie artiesten uit de wereld van dans, muziek en fashion.

Architecten zijn meer dan ingenieurs

“Wat is de betekenis van architectuur in dans?” Deze vraag stelden we aan Conny Janssen, artistiek leider van haar eigen dansensemble Conny Janssen Danst. Zij staat bekend om haar specialisme op het gebied van locatievoorstellingen. Op veel verschillende plekken heeft ze dansvoorstellingen gegeven, zoals in een onder water gelopen fabriekshal, een kerk en de etalage van de Bijenkorf in Maastricht. “Dans is een beweging in de tijd en de ruimte”, stelt Conny Janssen. “Oftewel,

gedurende een beweging passeert de tijd en vindt een verplaatsing plaats. Voor mij is dans meer dan dat. In mijn voorstelling 'Inside Out' merk je dat de ruimte op het podium bepalend is voor hoe je de dans ervaart. Op dat hele grote toneel zetten we de dansers op slot door de touwen die als een woud naar beneden hangen. Met het omhoog takelen van de touwen, komen de dansers vrij. Het karakter van de architectuur heeft een grote invloed op de dans. Een theater is een zwarte doos. Je vervormt de ruimte, plaatst een decor, hangt er licht in; zodat de dans en ruimte één verhaal vertellen.” In haar ogen zijn architecten meer dan ingenieurs. Maar niet alleen op dit vlak vervaagt ze de grenzen met de architectuur. Met haar locatievoorstellingen is Conny Janssen een pionier als het gaat om lokale gebiedsontwikkeling in Rotterdam.

“Tijdens mijn locatievoorstellingen werk ik op een andere manier. Als ik een locatie ga scouten, zoek ik naar de energie van de ruimte. Deze moet goed voelen en mij inspireren. Daarnaast krijgen in deze voorstellingen dans en architectuur meer een gelijkwaardige rol. Ik vind het fijn als mensen nieuwe locaties aanraden voor een nieuwe voorstelling, maar uiteindelijk moet ik er altijd zelf heen. Niemand anders kan dat voor mij doen. Ik heb al op veel bijzondere locaties gedanst, maar hoog

Conny Janssen laat het karakter van architectuur haar dansvoorstellingen beïnvloeden. Foto Lex de Meester

Thema: Architect als ondernemer Dat architecten ondernemers zijn, is tegenwoordig algemeen geaccepteerd. Technische en maatschappelijke veranderingen scheppen telkens nieuwe kaders en kansen. De Architect ziet het als haar taak om daarin helderheid te scheppen en de belangrijkste ontwikkelingen te belichten.

op mijn verlanglijstje staat nog altijd de Maasvlakte. Dat lijkt me echt geweldig. Uiteindelijk draait het er voor mij om dat verloren plekken een nieuw leven krijgen. Op die manier doe ik wat terug voor de stad.”

Onzichtbare invloed van de architect

Voor andere artiesten vormt architectuur een externe invloed op hun werk. Singer-songwriter Marike Jager is er sinds het schrijven van haar album

“The Silent Song” van overtuigd geraakt dat architectuur een duidelijk stempel drukt op haar muziek. “Dit is een ontzettend clichéverhaal, maar een aantal jaar geleden had ik last van een writersblock. Op een gegeven moment was ik daar klaar mee. Met een fles wijn en mijn gitaar liep ik naar het lemen hutje achter in mijn tuin. Ik zat daar in de perfecte sereniteit, begon met spelen en de liedjes kwamen vanzelf. Die avond heb ik mijn hele album geschreven. Deels was het de akoestiek

van de ruimte, die het geluid van mijn liedjes enorm heeft beïnvloed. Maar nog meer dan de akoestische werking van het hutje, merkte ik dat de intieme sfeer van die plek ervoor zorgde dat ik ook intieme liedjes ging schrijven.” Blijkbaar is de perceptie van architectuur een persoonlijke beleving, waarover architecten onzichtbare zeggenschap hebben. Het is immers verwonderlijk hoeveel invloed zo’n hutje kan hebben op iemands gesteldheid. Marike Jager wilde haar album

vervolgens niet in de studio opnemen, omdat dan de beleving en akoestiek verloren zouden gaan. “In plaats daarvan heb ik mijn album opgenomen op diezelfde plek. Ook de albumtour die daarop volgde, wilde ik niet in de reguliere concertzalen en poppodia doen. In heel Nederland ging ik op zoek naar kleine kerken om dezelfde sfeer neer te zetten. Ik was er mij hiervoor nooit zo van bewust, maar architectuur heeft een ontzettend grote invloed op mijn liedjes.”

Marike Jager werd voor haar album 'The Silent Song' geïnspireerd door de intimiteit van architectuur. Foto Rob Herstel

Naast de albumtour van 'The Silent Song' heeft Marike Jager ook een theatertour door Nederland gemaakt. Net als Conny Janssen ziet zij het theater als een zwarte doos, waaraan je zelf elementen moet toevoegen om je boodschap over te brengen. Voor de theatertour van 'The Silent Song' heeft ze bijvoorbeeld samengewerkt met een beeldend kunstenaar die live en analoog visuele effecten verzorgde. Als een architect de ruimte anoniem laat, vult ze die zelf in.

Een artiest vertelt verhalen

Zowel Conny Janssen als Marike Jager zetten architectuur in om een verhaal over te brengen. Bas Kosters, fashion-

designer, legt uit wat hier het belang van is. "Het vertellen van een verhaal is de bestaansreden van een artiest. Ik ben fashiondesigner, en vaak ogen mijn collecties uitbundig. Mensen denken: 'Oh, wat een vrolijk gekleurde kleren!', terwijl mijn collectie verhaalt over maatschappelijke issues die vrij ernstig zijn. Als ik alleen maar kleren zou maken die mensen kunnen aantrekken, zou ik een veredelde textielboer zijn. Maar dat ben ik niet. Ik denk dat het zelfs beter is om een verhaal te vertellen zonder product, dan een product te maken zonder verhaal. Ik zie mijn oeuvre als een mens met een karakter. Met elke collectie die ik maak, diep ik zijn karakter uit. Mijn verhaal is dus nooit af, net zoals een

mens nooit af is. Ik heb geen kortetermijnvisie." Bas Kosters is bovenal een verhalenverteller. Dat mensen zijn werk vervolgens kopen en dragen, is slechts bijzaak. "Als ik een show samenstel, houd ik rekening met licht, geluid, beeld, make-up, kleuren – dus met alles wat bij een modeshow komt kijken. Dit doe ik om mijn verhaal op zo veel mogelijk vlakken uit te dragen. Het enige wat ik niet in de hand heb, is de perceptie van de aanschouwer. Soms kan die heel verrassend zijn. Mijn laatste show werd bijvoorbeeld als ontroerend ervaren, terwijl dat niet mijn bedoeling was. Het kan boeiend zijn om te analyseren hoe het mogelijk is dat mijn verhaal anders

overkwam, maar ik houd nooit van tevoren rekening met de manier waarop het publiek mijn werk kan interpreteren."

Architectenbureau als modelabel

Conny Janssen zegt dat de architect meer is dan een ingenieur, Marike Jager stelt dat architectuur invloed heeft op het karakter van haar werk en Bas Kosters vindt een artiest zonder verhaal grote artiest. Als een architect echt zo'n grote invloed heeft met zijn werk, is het vreemd dat zoveel gebouwd wordt zonder persoonlijk verhaal. Ontkent de architect zijn eigen artiestenbestaan? Wij geloven in architectuur als fashion – met een architectenbureau als

THIS IS WAT

In september 2014 richtten Wiegert Ambagts (1992) en Kaj van Boheemen (1992) THIS IS WAT op. Het architectuurlabel is een studio voor rebellerende architectuur en producten. Samen met de andere jonge architectenbureaus van startruiteo10 in Rotterdam beogen zij een frisse wind door de bouwwereld te laten gaan.

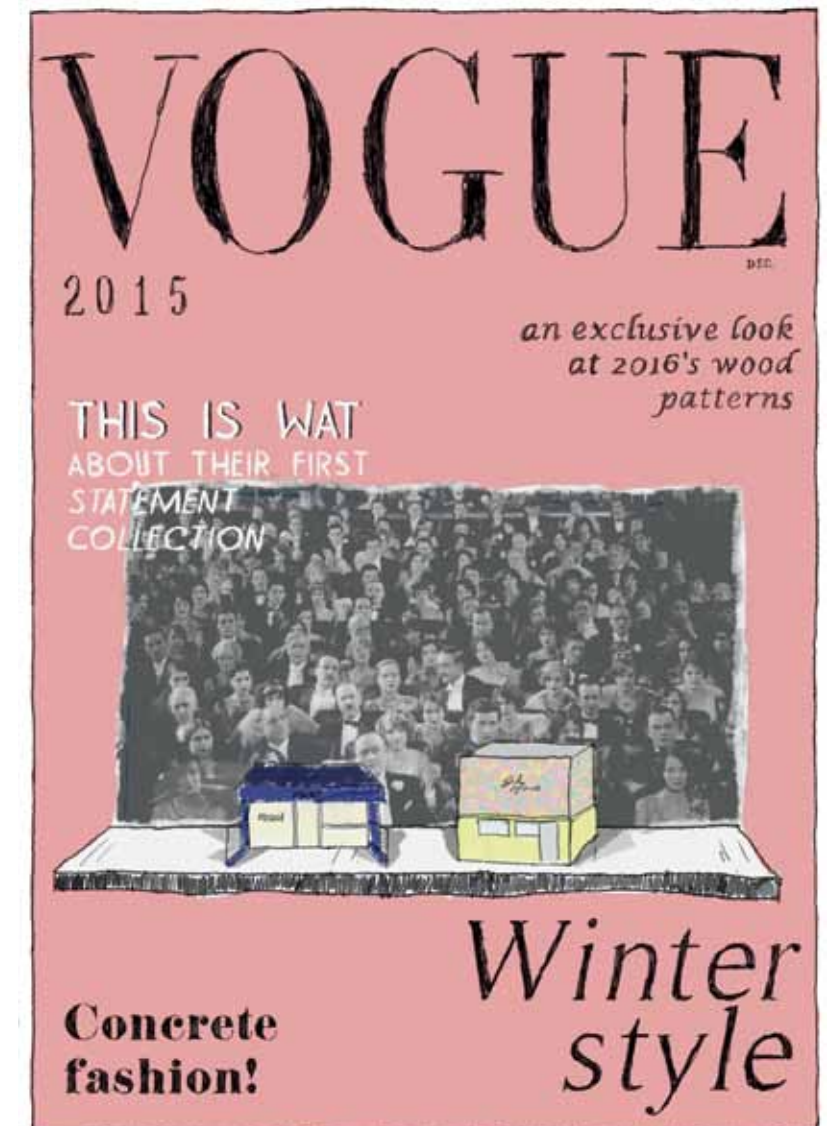
modelabel. THIS IS WAT is opgericht vanuit deze ideologie. Het is ontzettend inspirerend hoe modeontwerpers met hun haute couture spreken vanuit hun hart, en tegelijkertijd een grote klantgroep bedienen met hun prêt-à-porter collecties. Sinds onze start bouwen we een eigen collectie op met zowel deze couturestukken als dienstbare werken. Een dienstbaar project hoeft op creatief gebied niet arm te zijn. Er zitten veel verkeerde associaties aan het woord commercieel. Als een commercieel werk een deel van je imago uitdraagt, dan is het een goed commercieel werk. Dat geldt ook voor de architectuur.

Architectuur is, meer dan andere kunstdisciplines, dienend aan de gebruikers. Dit beïnvloedt sterk de houding van architecten. De economische crisis en de druk van andere actoren in de bouwwereld zorgen er echter voor dat architecten hun identiteit en verhaal verloochenen om het hoofd boven water te houden. Buitenstaanders zien de architect weliswaar nog altijd als een artiest met allure, maar die status blijft vooral schijn. Door de jaren heen is de architect verworden tot een ontwerper die als een pion wordt ingezet in bouwprocessen. Terwijl andere kunstdisciplines vrijer, conceptueler en verhalender ontwerpen dan ooit. Met onze eerste statementcollectie aan projecten zetten we vraagtekens bij de architectuur zoals we die kennen. We werken samen met ontwerpers uit andere vakgebieden – zoals modehuizen samen met grafisch ontwerpers en productdesigners collecties uitbrengen. Door het leveren van een stijlconcept, in plaats van slechts een architectonische aanpak, zijn we in staat onze visie op grafisch, ruimtelijk en commercieel gebied uit te dragen. Naast excentrieke woningbouw focussen we op bijzondere retail en horeca, waarbij we ook uitspraken doen over muziek, events, webdesign en producten. In strijd met de onderdrukte positie

van de architect, zien wij juist nu veel kansen in concepten die verdergaan dan een ruimtelijk ontwerp. Het verontrustende is dat het systeem ook ons langzaam indoctrineert. We worden continu geconfronteerd met 'de manier waarop de zaken gaan'. Dit maakt ons des te meer duidelijk dat dingen wringen en niet kloppen. Middels ons werk onderzoeken we dit.

We hebben nog geen antwoorden en het is tot dusver onduidelijk of we die gaan vinden, maar we kunnen in ieder geval de vraag neerleggen bij onszelf en bij ons publiek. We geloven dat architecten veel meer kunnen zijn dan wat zij de laatste jaren hebben laten zien. Wat dat betreft valt nog veel te leren van medeartiesten. Zij zijn in staat om een sterke positie op de arbeidsmarkt te

veroveren door persoonlijke verhalen uit te dragen. Het is tijd dat de architect zich bewust wordt van zijn verloren terrein en zichzelf opnieuw uitvindt. Wij doen dat door middel van ons eigen architectuurlabel. Zo pretenderen we niet voor anderen de nieuwe sterarchitect te zijn, maar in ieder geval wel voor onszelf.

Ideologie: 'Architectuur als fashion / Architectenbureau als modelabel'. Beeld THIS IS WAT